

**КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН БИЛИМ БЕРҮҮ ЖАНА
ИЛИМ МИНИСТРЛИГИ**

БЕКИТИЛДИ
Кыргыз республикасынын
билим берүү жана илим
министрлигинин
Буйругу № 863/1
«10» май 2022-ж.

Каттоо номери 8
Код 200724

**КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН КЕСИПТИК ОРТО БИЛИМ
БЕРҮҮСҮНҮН МАМЛЕКЕТТИК БИЛИМ БЕРҮҮ СТАНДАРТЫ**

Адистиги: 110202 - «Күнөскана чарбасынын технологиясы»

Квалификациясы: Технолог-агроном

БИШКЕК 2022

1- глава. Жалпы жоболор

1. Ушул Кыргыз Республикасынын кесиптик орто билим берүүсүнүн 110202 - “Күнөскана чарбасынын технологиясы” адистиги боюнча мамлекеттик билим берүү стандарты (мындан ары – Мамлекеттик билим берүү стандарты) “Билим берүү жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамына жана Кыргыз Республикасынын билим берүү жаатындагы башка ченемдик укуктук актыларына ылайык иштеп чыккан.

2. Ушул Мамлекеттик билим берүү стандартында төмөнкү түшүнүктөр пайдаланылат:

- негизги кесиптик билим берүү программасы – максаттарды, күтүлүүчү натыйжаларды, тийиштүү адистик боюнча билим берүү процессин ишке ашыруунун мазмунун жана уюштурулушун регламенттөөчү окуу - методикалык документтердин жыйындысы;

- сабактардын цикли – окутуунун, тарбиялоонун белгиленген максаттарына жана натыйжаларына карата белгилүү бир логикалык жыйынтыкка ээ болгон билим берүү программасынын бир бөлүгү же окуу сабактарынын жыйындысы;

- модуль – окутуунун, тарбиялоонун белгиленген максаттарына жана натыйжаларына карата белгилүү бир логикалык жыйынтыкка ээ болгон окуу сабактарынын бөлүгү;

- компетенция - тийиштүү тармакта кесиптик иш менен алектенүү үчүн зарыл болгон жекече сапаттардын, билимдердин, ыктардын жана көндүмдөрдүн динамикалуу комбинациясы;

- кредит (зачеттук бирдик) – негизги кесиптик билим берүү программасынын эмгек сыйымдуулугунун шарттуу ченеми;

- окутуунун натыйжалары – негизги билим берүү программасы / модулу боюнча окутуунун натыйжасына ээ болгон компетенциялар.

- кесиптик стандарт - кесиптин тигил же бул түрүнүн алкагында кесиптик ишмердүүлүктүн мазмунуна жана сапатына карата талаптарды аныктоочу, кызматкер өзүнүн ордун татыктуу ээлөө үчүн кызматкердин квалификациясынын сапаттык деңгээлин баяндоочу негизги документ.

Ушул Мамлекеттик билим берүү стандартын аткаруу уюштуруу-укуктук формаларына карабастан, кесиптик орто билим берүү программаларын ишке ашыруучу бардык билим берүү мекемелери үчүн милдеттүү болуп саналат.

2 - глава. Колдонуу жааты

3. Ушул Мамлекеттик билим берүү стандарты 110202 -“ Күнөскана чарбасынын технологиясы” адистиги боюнча (Кыргыз Республикасынын кесиптик орто билим берүүсүнүн адистиктеринин тизмеси (мындан ары - Тизме) боюнча коду, адистиктин толук аталышы көрсөтүлөт) негизги кесиптик билим берүү программаларын ишке ашырууда милдеттүү болгон

ченемдердин, эрежелердин жана талаптардын жыйындысын билдирет жана Кыргыз Республикасынын аймагында лицензиясы жана аккредитациясы бар, уюштуруу-укуктук формасына карабастан кесиптик орто билим берүү программаларын ишке ашыруучу бардык билим берүү уюмдарынын уюштуруу – методикалык документтерди иштеп чыгуусу, кесиптик орто билим берүүсүнүн негизги кесиптик билим берүү программаларын өздөштүрүүнүн сапатын баалоосу үчүн негиз болуп эсептелинет.

4. 110202 - “Күнөскана чарбасынын технологиясы” адистиги боюнча Мамлекеттик билим берүү стандартынын негизги колдонуучулары болуп төмөнкүлөр саналат:

- ушул адистик боюнча негизги кесиптик билим берүү программаларын ишке ашырууга укуктуу билим берүүнүн уюмдарынын администрациясы жана педагогикалык курамы;

- ушул адистиктеги негизги билим берүү программасын өздөштүрүү боюнча өзүнүн окуу ишин натыйжалуу ишке ашыруу үчүн жооптуу студенттер;

- кесиптик иштин тийиштүү чөйрөсүндөгү адистердин жана иш берүүчүлөрдүн бирикмелери;

- Кыргыз Республикасынын билим берүү чөйрөсүндөгү ыйгарым укуктуу мамлекеттик органдарынын тапшырмасы боюнча негизги билим берүү программаларын иштеп чыгууну камсыз кылуучу окуу-методикалык бирикмелер жана кеңештер;

- кесиптик орто билим берүүнү каржылоону камсыз кылуучу билим берүү чөйрөсүндөгү ыйгарым укуктуу мамлекеттик органдар;

- кесиптик орто билим берүү системасында мыйзамдардын сакталышын контролоодоону камсыз кылуучу, кесиптик орто билим берүү чөйрөсүндө аккредитациялоочу жана сапатын контролдоочу билим берүү чөйрөсүндөгү ыйгарым укуктуу мамлекеттик органдар.

- уюмдарды жана окуу программаларын аккредитациялоочу аккредитациялык агентстволор.

3-глава. Адистиктин жалпы мүнөздөмөсү

5. 110202 - “Күнөскана чарбасынын технологиясы” адистиги боюнча негизги кесиптик билим берүүсүнүн программасын өздөштүрүү формалары:

- күндүзгү;
- күндүзгү – сырттан окуу (кечки);
- сырттан окуу.

6. Жалпы орто билим берүүнүн базасында күндүзгү окуу формасы боюнча кесиптик орто билим берүүнүн адистиги боюнча негизги билим берүү программасын өздөштүрүүнүн ченемдик мөөнөтү 1 жыл 10 айдан кем эместе түзөт. Ушул кесиптик билим берүү программасын негизги жалпы

билим берүүнүн базасында ишке ашыруу учурунда өздөштүрүүнүн белгиленген ченемдик мөөнөтү 1 (бир) жылга узартылат.

7. Кесиптик орто билим берүү программасына интеграцияланган жалпы орто билим берүүнүн жалпы билим берүү программасын (10 жана 11-класстар) ишке ашырууда жалпы орто билими жөнүндө документ (аттестат) берилбейт, ал эми сабактар боюнча баалар кесиптик орто билим берүү жөнүндө документке (дипломго) коюлат.

8. Абитуриентте окууга тапшырууда төмөнкү документтердин бири болуусу тийиш:

- жалпы орто билими жөнүндө аттестат;
- негизги жалпы билими жөнүндө күбөлүк.

9. Күндүзгү-сырттан (кечки) жана сырттан окуу формалары боюнча, ошондой эле окутуунун ар түрдүү формалары айкалыштырылган жана аралыктан билим берүү технологиялары пайдаланылган учурда кесиптик орто билим берүүнүн негизги кесиптик билим берүү программаларын өздөштүрүү мөөнөтү кесиптик орто билим берүү программаларын ишке ашыруучу билим берүү уюму тарабынан күндүзгү окуу формасында өздөштүрүүнүн белгиленген ченемдик мөөнөтүнө карата 6 айга узартылат.

Кесиптик орто билим берүүнүн негизги кесиптик билим берүү программаларын өздөштүрүүнүн башка ченемдик мөөнөттөрү өзүнчө ченемдик укуктук акт менен бекитилет.

10. Күндүзгү окуу формасы боюнча кесиптик орто билим берүүнүн негизги кесиптик билим берүү программаларынын эмгек сыйымдуулугу 120дан кем эмес кредитти (зачеттук бирдикти) түзөт. Бир окуу семестринин эмгек сыйымдуулугу 30дан кем эмес кредитке (зачеттук бирдикке) барабар (окуу процесси эки семестрлик болуп уюштурулган учурда).

Бир кредит (зачеттук бирдик) студенттин окуу ишинин 30 саатына барабар (анын ичине аудиториялык, өз алдынча иши жана аттестациянын бардык түрлөрү кирет).

Күндүзгү-сырттан (кечки) жана сырттан окуу формалары боюнча, ошондой эле окутуунун ар түрдүү формалары айкалыштырылган жана аралыктан билим берүү технологиялары пайдаланылган учурда негизги кесиптик билим берүү программасынын эмгек сыйымдуулугу окуу жылы үчүн 45тен кем эмес кредитти (зачеттук бирдикти) түзөт.

11. Инсанды окутуу жана тарбиялоо жаатында 110202 - “Күнөскана чарбасынын технологиясы” адистиги боюнча кесиптик орто билим берүүнүн негизги кесиптик билим берүү программасынын максаттары.

110202 - “Күнөскана чарбасынын технологиясы” адистиги боюнча кесиптик орто билим берүүнүн негизги кесиптик билим берүү программасынын окутуу жаатындагы максаты болуп төмөнкүлөр саналат: гуманитардык, социалдык, экономикалык, математикалык жана табигый илимдердин негиздери жаатында даярдоо, бүтүрүүчүгө тандап алган иш чөйрөсүндө ийгиликтүү иштөөгө, анын социалдык мобилдүүлүгүнө жана эмгек рыногундагы туруктуулугуна түрткү берүүчү универсалдуу жана

предметтик адистешкен компетенцияларга ээ болууга мүмкүндүк берүүчү кесиптик орто билим алуу.

110202 - “Күнөскана чарбасынын технологиясы” адистиги боюнча кесиптик орто билим берүүнүн негизги кесиптик билим берүү программасынын инсанды тарбиялоо жаатындагы максаты болуп төмөнкүлөр саналат: максатка умтулгандык, уюшкандык, эмгекчилдик, жоопкердик, жарандуулук, коммуникативдүүлүк, толеранттуулук, жалпы маданиятын жогорулатуу.

12. 110202 - “Күнөскана чарбасынын технологиясы ” адистиктин бүтүрүүчүлөрүнүн кесиптик ишинин тармагы төмөнкүлөрдү камтыйт: айыл чарба продуктыларын өндүрүүнү жана кайра иштетүүнү уюштуруудагы комплекстуу милдеттерди чечүүгө багытталган изилдөө жана технологиялык өнүктүрүү.

13. Бүтүрүүчүлөрдүн кесиптик ишинин объектилери болуп төмөнкүлөр саналат:

- айыл чарба өсүмдүктөрү жана жаныбарлар;
- өндүрүш технологиясы, айыл-чарба продукциясын кайра иштетүү жана сактоо;
- кайра иштетүүчү жабдуулар;
- айыл чарба продукцияларын сактоо үчүн жабдуулар.

14. Бүтүрүүчүлөрдүн кесиптик ишинин түрлөрү:

- өндүрүштүк-технологиялык;
- уюштуруу жана башкаруучулук;

15. Бүтүрүүчүлөрдүн кесиптик ишинин милдеттери:

- өндүрүштүк-технологиялык;
- айыл чарба өсүмдүктөрүн жер пайдалануу аймагына жайгаштырууда агроландшафттык шарттардын талаптарына ылайык келүүсүн белгилөө;
- аймактын конкреттүү шарттарына жана айыл чарбасын интенсификациялоонун деңгээлине жараша айыл чарба өсүмдүктөрүнүн сортторун тандоону негиздөө, үрөндү себүүгө даярдоо;
- пландаштырылган түшүм үчүн органикалык жана минералдык жер семирткичтердин дозаларын эсептөө, аларды даярдоо жана айыл чарба өсүмдүктөрүнө колдонуу;
- айыл чарба өсүмдүктөрүн себүү жана аларга кам көрүү;
- зыяндуу организмдерден жана аба ырайынын жагымсыз кубулуштарынан өсүмдүктөрдү коргоо системасын тактоо;
- айыл чарба өсүмдүктөрүн жана аны кайра иштетүү продуктуларын өндүрүү практикасында биотехнологиялык иштеп чыгууларды колдонуу;
- уюштуруучулук - башкаруучулук;
- айыл чарба ишканасынын айыл чарба продукциясын өндүрүү боюнча бригадасынын ишин уюштуруу (перспективдүү жана оперативдүү пландарды, сметаларды, керектелүүчү материалдарга арыздарды, графиктерди, инструкцияларды түзүүгө катышуу);

- ар кандай экономикалык жана аба ырайынын шарттарында айыл чарба өсүмдүктөрүн өстүрүү технологияларын киргизүү боюнча башкаруу чечимдерин кабыл алуу;

-технологиялык ыкмаларды, жер семирткичтерди, өсүмдүктөрдү коргоо каражаттарын, жаңы сортторду колдонуунун экономикалык натыйжалуулугун эсептөө;

- өсүмдүктөрдү сактоо жана сатуу учурунда анын сапатын контролдоо;

- өндүрүш процессинде эмгектин коопсуздугун камсыз кылуу;

16. Бүтүрүүчүлөрдүн билимин улантуу мүмкүнчүлүгү.

Кесиптик орто билим берүүнүн 110202 - “Күнөскана чарбасынын технологиясы” адистиги боюнча негизги кесиптик билим берүү программасын өздөштүргөн бүтүрүүчү төмөнкүлөргө даярдалды:

- жогорку кесиптик билим берүүнүн негизги билим берүү программаларын өздөштүрүүгө;

- жогорку кесиптик билим берүүгө даярдоонун тийиштүү адистиги жана ага жакын багыттар боюнча тездетилген мөөнөттө жогорку кесиптик билим берүүнүн негизги билим берүү программаларын өздөштүрүүгө (610200-"Агрономия", 610400-"Зоотехния", 740100-" Жаныбарлардан алынган тамак-аш продуктыларынын технологиясы жана өндүрүшү").

4-глава. Негизги кесиптик билим берүү программасын ишке ашыруунун шарттарына карата жалпы талаптар

17. Кесиптик орто билим берүү программаларын ишке ашыруучу билим берүү уюмдары адистик боюнча негизги кесиптик билим берүү программасын өз алдынча иштеп чыгышат. Негизги кесиптик билим берүү программасы эмгек рыногунун керектөөлөрүн эске алуу менен, адистик боюнча тийиштүү Мамлекеттик билим берүү стандартынын негизинде иштелип чыгат.

Кесиптик орто билим берүү программаларын ишке ашыруучу билим берүү уюмдары негизги кесиптик билим берүү программасын илимдин, маданияттын, экономиканын, техниканын, технологиялардын жана социалдык чөйрөнүн өнүгүүсүн эске алуу менен, билим берүү сапатынын кепилдигин камсыз кылуу боюнча төмөнкүлөрдөн турган сунуштарга ылайык 5 жылдан көп эмес убакыт сайын жаңылап турууга милдеттүү:

- бүтүрүүчүлөрдү даярдоонун сапатын камсыз кылуу боюнча стратегияларды иштеп чыгуудан;

- билим берүү программаларын мезгил-мезгили менен рецензиялоого мониторинг жүргүзүүдөн;

- так макулдашылган критерийлердин негизинде студенттердин билимдеринин жана билгичтиктеринин, бүтүрүүчүлөрдүн компетенцияларынын деңгээлин баалоонун объективдүү жол-жоболорун иштеп чыгуудан;

- окутуучулук курамдын сапатын жана компетенттүүлүгүн камсыз кылуудан;

- бардык ишке ашырылуучу билим берүү программаларын жетиштүү ресурстар менен камсыз кылуудан, аларды колдонуунун натыйжалуулугун контролдоодон, анын ичинде окуп жаткандарга сурамжылоо жүргүзүү жолу менен;

- өзүнүн ишин (стратегиясын) баалоо жана башка билим берүү уюмдары менен салыштыруу үчүн макулдашылган критерийлер боюнча өзүн-өзү изилдөөнү үзгүлтүксүз жүргүзүүдөн;

- коомчулукка өзүнүн ишинин натыйжалары, пландары, инновациялары жөнүндө маалымдоодон.

18. Студенттерди жана бүтүрүүчүлөрдү даярдоонун сапатын баалоо аларды учурдагы, орто аралык жана жыйынтыктоочу мамлекеттик аттестациялоону камтышы керек.

Студенттерди учурдагы аттестациялоо кесиптик орто билим берүү программасын ишке ашыруучу билим берүү уюму тарабынан белгиленген (педагогикалык кеңеш бекиткен) баалоонун модулдук-рейтингдик системасынын негизинде окуу семестринин ичинде жүргүзүлөт.

Студенттерди орто аралык аттестациялоо ар бир семестрдин аягында жүргүзүлөт жана бардык сабактар боюнча семестрдеги учурдагы аттестациялоонун жыйынтыктары боюнча жыйынтык баалар (экзамендик баалар) коюлат.

Бүтүрүүчүлөрдүн жыйынтыктоочу мамлекеттик аттестациясы мамлекеттик аттестациялык сыноолордун төмөндөгүдөй түрлөрүнөн турат: өзүнчө дисциплина (Кыргызстандын тарыхы) боюнча жыйынтыктоочу экзамен, бүтүрүүчү квалификациялык ишин коргоо же кесиптик дисциплина боюнча дисциплиналар аралык жыйынтыктоочу экзамен.

Жыйынтыктоочу аттестацияга окуу планында каралгандай, окутуунун толук курсун аяктаган жана академиялык карыздары жок бүтүрүүчүлөр киргизилет.

Негизги кесиптик билим берүү программасына ылайык келген этаптуу же түпкү талаптарга студенттердин жана бүтүрүүчүлөрдүн жеке жетишкендиктеринин шайкеш келишине карата студенттерди учурдагы, орто аралык аттестациялоо жана бүтүрүүчүлөрдү жыйынтыктоочу аттестациялоо үчүн билимин, билгичтигин жана ээ болгон компетенцияларынын деңгээлин баалоого мүмкүндүк берүүчү типтүү тапшырмаларды, контролдук иштерди, модулдук тесттерди камтыган баалоо каражаттарынын базалары түзүлөт. Баалоо каражаттарынын базалары кесиптик орто билим берүү программасын ишке ашыруучу билим берүү уюму тарабынан иштелип чыгат жана бекитилет.

19. Негизги кесиптик билим берүү программасын иштеп чыгууда кесиптик орто билим берүү программасын ишке ашыруучу билим берүү уюмунун бүтүрүүчүлөрдүн социалдык-инсандык компетенцияларын (мисалы, социалдык өз ара аракеттенүү компетенцияларын, өзүн-өзү

уюштурууну жана системалык-иш мүнөзүндөгү өз алдынча башкарууну) түзүү мүмкүнчүлүктөрү аныкталышы керек. Кесиптик орто билим берүү программасын ишке ашыруучу билим берүү уюму төмөнкүлөргө милдеттүү:

- өзүнүн социалдык-маданий чөйрөсүн түзүүгө;
- инсандын ар тараптуу өнүгүүсү үчүн зарыл болгон шарттарды түзүүгө;
- студенттик өз алдынча башкарууну өнүктүрүүнү, студенттердин коомдук уюмдардын, спорттук жана чыгармачылык клубдардын, илимий студенттик коомдордун ишине катышуусун кошкондо, окуу процессинин социалдык-тарбиялык компонентин өнүктүрүүгө түрткү берүүгө.

20. Кесиптик орто билим берүү программасын ишке ашыруучу билим берүү уюмунун негизги кесиптик билим берүү программасы студенттин тандоосу боюнча сабактардын ар бир циклинин вариативдүү бөлүгүнүн үчтөн биринен кем эмес көлөмдө сабактарды камтуусу керек. Студенттин тандоосу боюнча сабактарды түзүүнүн тартибин кесиптик орто билим берүү программасын ишке ашыруучу билим берүү уюмунун педагогикалык кеңеши белгилейт.

21. Кесиптик орто билим берүү программасын ишке ашыруучу билим берүү уюму төмөнкүлөргө милдеттүү:

- студенттердин өзүнүн окуу программасын түзүүгө катышуусунун реалдуу мүмкүнчүлүгүн камсыз кылууга;
- негизги кесиптик билим берүү программасын түзүүдө студенттерди алардын укуктары жана милдеттери менен тааныштырууга;
- студенттер тандап алган сабактар алар үчүн милдеттүү болуп калаарын, ал эми алардын жалпы эмгек сыйымдуулугу окуу планында каралгандан кем болбошу керектигин түшүндүрүүгө.

22. Студенттер тандоосу боюнча окуу сабактарын өздөштүрүүгө бөлүнгөн окуу убактысынын көлөмүнүн чегинде негизги кесиптик билим берүү программасында каралган конкреттүү сабактарды тандап алууга укуктуу.

23. Студенттер кесиптик орто билим берүү программасын ишке ашыруучу билим берүү уюму негизги кесиптик билим берүү программасында каралган бардык тапшырмаларды белгиленген мөөнөттөрдө аткарууга милдеттүү.

24. Студенттер негизги кесиптик билим берүү программасын өздөштүрүүдө натыйжаларга жетишүү максатында студенттик өз алдынча башкарууну өнүктүрүүгө, коомдук уюмдардын, спорттук жана чыгармачылык клубдардын, илимий студенттик коомдордун ишине катышууга милдеттүү.

25. Студенттин окуу жүктөмүнүн максималдуу көлөмү анын аудиториялык жана аудиториядан тышкары (өз алдынча) окуу ишинин бардык түрлөрүн камтуу менен жумасына 45 саат болуп белгиленет.

Күндүзгү окуу формасындагы бир жумалык аудиториялык сабактардын көлөмү Мамлекеттик билим берүү стандарты менен аныкталат

жана адистиктин өзгөчөлүгүн эске алуу менен, ар бир окуу сабагын үйрөнүүгө бөлүнгөн жалпы көлөмдүн 35 пайызынан кем болбоосу керек.

26. Күндүзгү-сырттан (кечки) окуу формасында аудиториялык сабактардын көлөмү жумасына 16 сааттан кем болбошу керек.

27. Сырттан окуу формасында окутуучу менен сабак окуу мүмкүндүгү студентке жылына 150 сааттан кем эмес көлөмдө камсыз кылынуусу керек.

28. Окуу жылындагы эс алуу убагынын жалпы көлөмү 10 жуманы, анын ичинде кыш мезгилинде 2 жумадан кем эместе түзүүсү керек.

5-глава. Негизги кесиптик билим берүү программасына карата талаптар

29. 110202 - “Күнөскана чарбасынын технологиясы” адистиги боюнча бүтүрүүчү негизги кесиптик билим берүү программасынын максаттарына жана ушул Мамлекеттик билим берүү стандартынын 11 жана 16-пункттарында көрсөтүлгөн кесиптик иштин милдеттерине ылайык төмөнкү компетенцияларга ээ болушу керек:

а) жалпы:

ЖК1 - өз ишин уюштурууну, кесиптик милдеттерди аткаруу методун жана ыкмаларын тандоону, алардын натыйжалуулугун жана сапатын баалоону билүү;

ЖК2 - стандарттык жана стандарттык эмес абалдарда чечим кабыл алуу, маселелерди чечүү, жоопкерчиликти жана демилге көтөрүү;

ЖК3 - кесиптик милдеттерди натыйжалуу аткаруу, кесиптик жана инсандык өнүгүү үчүн зарыл болгон маалыматтарды издөө, чечмелөө жана пайдалануу;

ЖК4 - кесиптик ишинде маалыматтык-коммуникациялык технологияларды колдонуу;

ЖК5 - командада иштөөнү, кесиптештер, жетекчилер жана кардарлар менен натыйжалуу баарлашууну билүү;

ЖК6 - команда мүчөлөрүнүн (кол алдындагы) иши жана аларды иш орунда окутуу, тапшырмаларды аткаруунун жыйынтыгы үчүн жоопкерчилик алуу;

ЖК7 - жеке инсандык жана кесиптик өнүгүүсүн башкаруу, кесиптик иште эмгек шарттарынын жана технологиялардын өзгөрүүсүнө адаптациялануу;

ЖК8 - чакан жамаат менен уюштуруу-башкаруу иштерине даяр болуу.

б) кесиптик иштин негизги түрлөрүнө ылайык келген кесиптик:

өндүрүштүк-технологиялык иши:

КК1 - кесиптик ишмердүүлүктө табигый илимдердин негизги мыйзамдарын колдонууга, математикалык анализдин жана моделдөөнүн, теориялык жана эксперименталдык изилдөөлөрдүн ыкмаларын колдонуу;

КК2 - айыл чарба өсүмдүктөрүн жер пайдалануу аймагына жайгаштырууда агроландшафттык шарттардын талаптарына ылайык келүүсүн белгилөө;

КК3- аймактын конкреттүү шарттарына жана айыл чарбасын интенсификациялоонун деңгээлине жараша айыл чарба өсүмдүктөрүнүн сортторун тандоону негиздөө, үрөндү себүүгө даярдоо;

КК4 - айдоо, себүү жана жыйноо агрегаттарын түзүү жана алардын талаалар боюнча кыймылынын схемаларын аныктоо, технологиялык оңдоолорду жүргүзүү;

КК5 - пландаштырылган түшүм үчүн органикалык жана минералдык жер семирткичтердин дозаларын эсептөө, аларды даярдоо жана айыл чарба өсүмдүктөрүнө колдонуу;

КК6 - которуштуруп айдоо системасын уюштуруу, аларды айыл чарба ишканасынын жерди пайдалануу аймагына жайгаштыруу жана талааларды кыюу;

КК7 - кыртыштын асылдуулугун, эңкейиштеринин тиктигин жана экспозициясын, жер астындагы суулардын деңгээлин, чачылган жер семирткичтерди жана кыртышты иштетүүчү машиналардын комплексин эске алуу менен которуштуруп айдоо аянттарында айдоо системаларын ыңгайлаштыруу;

КК8 - эгиндерди себүү жана аларга кам көрүү;

КК9 - зыяндуу организмдерден жана аба ырайынын жагымсыз кубулуштарынан өсүмдүктөрдү коргоо системасын тактоо;

КК10 - айыл чарба өсүмдүктөрүнүн түшүмүн жыйноону жана алгачкы иштетүүнү жүргүзүү жана аны сактоо үчүн белгилөө;

КК11 - айыл чарба өсүмдүктөрүн өндүрүү практикасында биотехнологиялык иштеп чыгууларды колдонуу;

КК12 - Маалыматтарды жалпылоо жана статистикалык иштеп чыгуу, корутундуларды жана сунуштарды түзө алат.

- уюштуруу – башкаруучулук иш-чараларында:

КК13 - айыл чарба ишканасынын айыл чарба продукциясын өндүрүү боюнча бригадасынын ишин уюштуруу (перспективдүү жана оперативдүү пландарды, сметаларды, керектелүүчү материалдарга арыздарды, графиктерди, инструкцияларды түзүүгө катышуу);

КК14 - ар кандай экономикалык жана аба ырайынын шарттарында айыл чарба өсүмдүктөрүн өстүрүү технологияларын киргизүү боюнча башкаруу чечимдерин кабыл алуу;

КК15 - технологиялык ыкмаларды, жер семирткичтерди, өсүмдүктөрдү коргоо каражаттарын, жаңы сортторду колдонуунун экономикалык натыйжалуулугун эсептөө;

КК16 - сактоо жана сатуу учурунда айыл чарба өсүмдүктөрүнүн сапатын көзөмөлдөө.

30. Кесиптик орто билим берүүнүн негизги кесиптик билим берүү программасы төмөнкү блокторду жана окуу циклдери үйрөнүүнү карайт:

1-блок “Дисциплиналар(модулдар):

1. жалпы гуманитардык цикл;
2. математикалык жана табигый илимдер циклы;
3. кесиптик цикл;
4. дене тарбия;

2-блок “Практика”;

3-блок “Жыйынтыктоочу мамлекеттик аттестация”;

Кесиптик орто билим берүү мекемеси мамлекеттик билим берүү стандартынын талаптарына ылайык негизги билим берүү программасын иштеп чыгат жана улуттук квалификациялык базага ылайык окутуунун натыйжаларына жетишүү үчүн жоопкерчилик тартат.

Негизги билим берүү программасынын ар бир блогуна кирген модулардын жыйындысын, натыйжаларга карата талаптарды эске алуу менен орто окуу жай мекемеси өзү жекече аныктайт.

Кесиптик орто билим берүүнүн негизги кесиптик билим берүү программасы ушул стандартка тиркелген түзүмгө ылайык иштелип чыгат.

31. Сабактардын ар бир циклы базалык (милдеттүү) жана вариативдик бөлүккө ээ болушу керек. Вариативдүү бөлүк базалык бөлүктүн сабактарынын мазмуну менен аныкталуучу студенттердин билимдерин, билгичтиктерин жана көндүмдөрүн кеңейтүүгө жана тереңдетүүгө мүмкүндүк берет. Вариативдүү бөлүк кесиптик орто окуу жайы тарабынан ишке ашырылуучу кесиптик билим берүү программасынын өзгөчөлүктөрүнө жараша белгиленет.

Милдеттүү бөлүктүн көлөмү, мамлекеттик аттестациянын көлөмүн эсепке албаганда, негизги билим берүү программасынын жалпы көлөмүнүн 50 пайызынан ашпоого тийиш.

Орто кесиптик билим берүү мекемеси ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелүү адамдарга (алардын арызы боюнча) негизги билим берүү программасы боюнча окуу мүмкүнчүлүгүн камсыз кылууга; алардын психофизикалык өнүгүүсүнүн өзгөчөлүктөрүн, жеке мүмкүнчүлүктөрүн эске алуу менен, бул адамдардын өнүгүүсүнүн бузулууларын жана социалдык адаптациясын коррекциялоону камсыз кылуу.

Практика келечектеги кесиптик ишмердүүлүк менен байланышкан, айрым иштердин түрлөрүн аткаруунун жүрүшүндөгү практикалык көндүмдөрдү жана компетенцияларды өстүрүүгө, бекитүүгө, түзүлүүсүнө багытталган билим берүү ишмердүүлүгүнүн түрүн билдирет. Адистиктин негизги кесиптик билим берүү программасын ишке ашырууда практиканын төмөндөгү түрлөрү каралган: окуу жана өндүрүштүк. Практиканы жетектөө кесиптик орто билим берүү мекемесинин окутуучулук курамы тарабынан ишке ашырылат. Практиканын максаттары жана милдеттери, программалары жана отчетторунун формалары ар бир түрү боюнча кесиптик орто билим берүү мекемеси тарабынан аныкталат.

32. Адистиктин негизги кесиптик билим берүү программасын ишке ашыруу окутулуучу сабактын профилине ылайык келген базалык билими бар

жана системалык түрдө илимий жана (же) илимий-методикалык иш менен алектенген педагогикалык кадрлар менен камсыздалышы керек.

Кесиптик циклдын окутуучулары даярдоонун тийиштүү адистиги/багыты боюнча жогорку кесиптик билимге ээ болуулары керек (авиациялык адистиктерден башкалары).

Профессионалдык циклдин мугалимдеринин сапаттык курамын баалоодо 10 жылдан ашык стажы бар өндүрүш кызматкерлери эске алынат.

Кесиптик билим берүү программасында штаттагы окутуучулардын үлүшү жалпы окутуучулардын санынын 80% дан кем болбоосу керек. Окутуучу/студенттин ченемдик катышы 1 : 12 ден ашык эмес.

33. Адистиктин негизги кесиптик билим берүү программасын ишке ашырууда негизги кесиптик билим берүү программасынын сабактарынын толук тизмеси боюнча түзүлүүчү маалыматтар базасын жана китепкана фондун ар бир студенттин колдонуусу камсыз кылынышы керек. Кесиптик орто билим берүү программасын ишке ашыруучу билим берүү уюмунун билим берүү программасы лабораториялык практикумдарды жана практикалык сабактарды (түзүлүүчү компетенцияларды эсепке алуу менен аныкталат) камтууга тийиш.

Негизги кесиптик билим берүү программасын ишке ашыруу үчүн зарыл болгон окуу адабияты жана/же электрондук адабият менен студенттердин камсыз болуусу бир студентке 0,5 экземплярдагы ченемге жана лабораториялык, курстук иштерге методикалык көрсөтмөлөр 1:1 ылайык келиши керек. Окуу маалыматынын булактары заманбап талаптарга жооп берүүсү керек. Билим берүү процессинде мыйзам чыгаруу актылары, ченемдик документтер, кесиптик багыт берүүчү мезгилдүү басылмалардын материалдары пайдаланылышы керек.

34. Кесиптик орто билим берүүнүн негизги кесиптик билим берүү программасын ишке ашыруучу билим берүү уюмунун кесиптик орто билим берүү программасын ишке ашыруучу билим берүү уюмунун окуу планында каралган лабораториялык, дисциплиналык жана дисциплиналар аралык даярдоонун, студенттерди практикалык даярдоонун бардык түрүн жүргүзүүнү камсыз кылган, колдонуудагы санитардык жана өрткө каршы эрежелер менен ченемдерге ылайык келген материалдык-техникалык базасы болушу керек. 1 студентке болгон ченемдик маанидеги керектүү аянт 7 м² болуш керек, 2 сменалык сабакты эске алуу менен.

35. Бүтүрүүчүлөрдүн квалификациялык иштеринин мазмунуна, көлөмүнө жана түзүмүнө карата талаптар Кыргыз Республикасынын Министрлер кабинетинин токтомуна ылайык кесиптик орто билим берүүчү уюмунун бүтүрүүчүлөрүн жыйынтыктоочу мамлекеттик аттестациялоо жөнүндө жобону эске алуу менен кесиптик орто окуу жайы тарабынан аныкталат.

**110202 - «Күнөскана чарбасынын технологиясы» адистиги боюнча
программаны ишке ашыруу үчүн окуу кабинеттери жана
лабораториялар**

№ п/п	Бөлүмдөрдүн аталышы	Бөлүмдөрдүн саны
1.	Окуу-өндүрүштүк имараттар/корпустар/. Жалпы бирдиктер	1
	Окуу кабинеттери	15
	анын ичинде адистештирилгендери	5
	- лабораториялар	3
2.	Спорттук комплекс (спорттук зал, ачык стадион спорттун түрлөрү боюнча)	2
3.	Жыйындар залы	1
4.	Китепкана	1
5.	Окуу залы	1
6	Ашкана	1
7	медпункт	1

**110202 - "Күнөскана чарбасынын технологиясы" адистиги боюнча
программаны ишке ашыруу үчүн лабораториялардын, окуу
кабинеттеринин материалдык-техникалык жактан жабдылышы**

№ п./ п.	Аты	Жабдуулар
1.	Кыргыз тили жана адабияты кабинети	Лицензияланган программалык камсыздоосу менен компьютер, мультимедиалык проектор, окуу жана маалыматтык адабияттар.
2.	Орус тили жана адабияты кабинети	Лицензияланган программалык камсыздоосу менен компьютер, мультимедиалык проектор, окуу жана маалыматтык адабияттар.
3.	Чет тили кабинети	Лицензияланган программалык камсыздоосу менен компьютер, мультимедиалык проектор, окуу жана маалыматтык адабияттар.
4.	Кыргызстандын тарыхы сабагынын кабинети	Лицензияланган программалык камсыздоосу менен компьютер, мультимедиалык проектор, окуу жана маалыматтык адабияттар.
5.	Социалдык-экономикалык дисциплиналар кабинети	Лицензияланган программалык камсыздоосу менен компьютер, мультимедиалык проектор, окуу жана маалыматтык адабияттар.
6.	Тренажёрдук жана спорттук залы	Спорттук тренажёрлор, негизги керектүү спорттук инвентарь, баскетбол үчүн тактайлар, теннис столдору-3
7.	География жана жашоо тиричилик коопсуздугу сабагынын кабинети	Лицензияланган программалык камсыздоосу менен компьютер, мультимедиалык проектор, экран, зарыл көрсөтмө куралдар жана стенддер.
8.	Математика кабинети	Лицензияланган программалык камсыздоосу менен компьютер, геометриялык телолор, бурчтар, циркуль, моделдери маалыматтык адабияттар, магниттик доска,

		математикалык формулалар менен стенддер
9.	Информатика кабинети	Лицензияланган программалык камсыздоосу менен компьютер, принтер, маалымат материалдары, заманбап керектүү окуу программалары, мультимедиялык проектор
10.	Ботаника кабинети	Лицензияланган программалык камсыздоосу менен компьютер, мультимедиялык проектор, гербарийлер, микроскоптор, керектүү дарылар.
11.	Топурак таануу жана өсүмдүктөрдү азыктандыруу лабораториясы	Компьютер с лицензионным программным обеспечением, мультимедийный проектор, учебная и справочная литература, почвенная карта, почвенные монолиты, садово-огородный инвентарь.
12.	«Күнөскана чарбасындагы жылуулук техникасы»	Лицензияланган программалык камсыздоосу менен компьютер, мультимедиялык проектор, окуу жана маалыматтык адабияттар, парниктерди жана күнөсканаларды жылытуу үчүн жабдуулардын моделдери, отундун үлгүлөрү.
13.	Жабык жердеги (парниктерде) өсүмдүк өстүрүү, селекция жана үрөнчүлүк кабинети	Лицензияланган программалык камсыздоосу менен компьютер, мультимедиялык проектор, окуу жана маалыматтык адабияттар, сорттуу райондоштуруу, боо материалы, технологиялык карталар.
14.	Айыл чарба өндүрүшүн электрлештир жана автоматташтыруу кабинети	Лицензияланган программалык камсыздоосу менен компьютер, мультимедиялык проектор, окуу жана маалыматтык адабияттар, машиналардын моделдери жана макеттери, схемалар, күнөсканаларда иштөө үчүн зарыл болгон өлчөө үчүн аспаптар.
15.	Өсүмдүктөрдү коргоо, фитосанитардык экспертиза жана өсүмдүктөрдүн биотехнологиясы кабинети	Лицензияланган программалык камсыздоосу менен компьютер, мультимедиялык проектор, окуу жана маалыматтык адабияттар, зыяндуу организмдер менен күрөшүү үчүн препараттардын үлгүлөрү (пестициддер). Зыянкечтердин жана карантиндик отоо чөптөрдүн коллекциясы.

16.	Күнөскана чарбасында жабык жерде(парниктерде) айыл чарба өсүмдүктөрүн өндүрүүнү, суугарууну механизациялоо лабораториясы	Лицензияланган программалык камсыздоосу менен компьютер, мультимедиалык проектор, окуу жана маалыматтык адабияттар, машиналардын моделдери жана макеттери, схемалар, күнөсканаларда иштөө үчүн зарыл болгон өлчөө үчүн аспаптар.
17.	Жабык жерде (парниктерде) гүл өстүрүү жана декоративдик маданият кабинети	Лицензияланган программалык камсыздоосу менен компьютер, мультимедиалык проектор, окуу жана маалыматтык адабияттар, гүл өсүмдүктөрүнүн уруктарынын коллекциялары, гүл идиштери, инвентарлар.
18.	Методикалык кабинет	Компьютер, 3төн 1 (принтер, сканер, ксерокс), методикалык адабияттар, методикалык иштелмелер.

Кесиптик орто билим берүүсүнүн

БОЛЖОЛДУУ ОКУУ ПЛАНЫ

110202 - “Күнөскана чарбасынын технологиясы” адистиги
боюнча

Квалификациясы: технолог-агроном

Окутуунун формасы - күндүзгү

Окутуунун ченемдик мөөнөтү: - 2 жыл 10 ай негизги жалпы
билим берүүнүн базасында;

-1 жыл 10 ай орто жалпы билим берүүнүн
базасында.

№ к/н	Окуу сабактарынын аталыштары (анын ичинде практикалар)	Жалпы сыйымдуулук		Семестрлер боюнча болжолдуу бөлүштүрүү			
		Кредиттер	Сааттар	3 семестр	4 семестр	5 семестр	6 семестр
				Жумалардын саны			
				12-18	12-18	12-18	9-18
1.	Жалпы гуманитардык цикл	18	540				
	Базалык бөлүк	15	450				
	Кыргыз тили жана адабияты	3	90	x			
	Орус тили	2	60	x			
	Чет тили	2	60		x		
	Кыргызстандын тарыхы	4	120		x		
	Манастануу	2	60		x		
	Кыргызстандын Географиясы	2	60		x		
	Тандоо бөлүк	3	90				
	Баардыгы:	18	540				
2.	Математикалык жана табигый илимдердин циклы	6	180				
	Базалык бөлүк	4	120				
	Кесиптик математика	2	60	x			
	Информатика	2	60		x		
	Тандоо бөлүк	2	60				
	Баардыгы:	6	180				
3.	Кесиптик цикл	75	2250				
	Базалык бөлүк	60	1800				
3.1	Ботаника	4	120	x			
3.2	Топурак таануу жана өсүмдүктөрдү азыктандыруу	4	120	x			
3.3	Парниктерде жылууулук техникасы	3	90		x		
3.4	Күнөсканада өсүмдүктөрдү өстүрүү	5	150		x		

3.5	Селекция жана үрөнчүлүк илими	3	90			x	
3.6	Айыл чарбасын электрлештирүү жана	4	120			x	
3.7	Айыл чарба экономикасы	4	120			x	
3.8	Күнөсканада жашылча өстүрүү	5	150				x
3.9	Фитосанитардык экспертиза	3	90				x
3.10	Күнөсканада айыл чарба өсүмдүктөрүн өндүрүүнү	3	90		x		
3.11	Күнөскана технологиялары	5	150		x		
3.12	Өсүмдүктөрдү коргоо	5	150				x
3.13	Өсүмдүк биотехнологиясы	3	90				x
3.14	Күнөсканадагы суугаруу	5	150			x	
3.15	Күнөсканадагы гүл өстүрүү жана декоративдик маданияттары	4	120				x
	Тандоо бөлүк	15	450				
	Баардыгы:	75	2250				
4.	Дене тарбия		Жумасына	x	x	x	
5.	Практика	15	450				
6.	Жыйынтыктоочу мамлекеттик аттестация	6	180				
	Экзамендердин саны (макс)			8-10	8-10	8-10	8-10
	Курстук иштер/долбоорлордун саны				x	x	x
	Билим берүү программасынын жалпы эмгек сыйымдуулугу	120	3600	30	30	30	30